

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ NOVINY

Ročník 34
18/2019
4. máj 2019

Cena 0,50 €

L'udovít Štúr

ZALOŽIL L'UDOVÍT ŠTÚR 1. AUGUSTA 1845

VYDÁVA MATICA SLOVENSKÁ

PUBLICISTA L'UDOVÍT ŠTEVKO:
DEMOKRATICKÝ ZÁPAD JE MÝTUS
Strana 4.

PENZIJNÝ VEK SENIOROV
S ÚSTAVNÝM STROPOM
Strana 5.

EXPREZIDENT I. GAŠPAROVIČ:
SLOVENSKO A MAFIÁNSKY ŠTÁT?
Strana 6.

DOBROVOLNÍCKA DRUŽINA
BRATISLAVSKEJ ŽUPY 1919
Strana 7.

MALÝ ŠARMANTNÝ MUŽ
S OČAMI PLNÝMI OBLOHY
Strana 10.

SLOVO O SLOVENSKU

Aj vás zaskočilo želanie príjemných sviatkov jari pred Veľkou nocou? Pisateľ takýchto riadkov môže byť buď zástancom pohanských sviatkov, čo sa nezdôrazňovalo ani počas bývalého ateistického režimu, alebo jednoducho dnešný človek. Človek ochudobnený o duchovné dedičstvo slovenského národa. A zviditeľňuje sa to najmä vo voľbách. Nahovárame si, že sme religiózna krajina, ale akosi to na štátnej reprezentácii nevidno. Štyridsať rokov ateizácie obyvateľstva urobilo svoje. Život bez Boha poskytoval kariérny vzostup a azda aj osobné pohodlie. Nijaký kostol, nijaké povinnosti, nijaké pokánie, nijaké Desatoro...

Prídu voľby, napríklad prezidentské, a očakávame, že ich vyhrá kandidát presadzujúci kresťanské hodnoty. No, nestalo sa. Už druhýkrát sa víťazom stal kandidát inklinujúci k exotickým náboženstvám. Zaujímavé, že tak Andrej Kiska, ako aj Zuzana Čaputová sa verejne priznali, že hľadali svoje duchovné ukotvenie. Čiže v detstve sa im zrejme nedostala nijaká náboženská výchova. Kiska dokonca svoje putovanie za spiritualitou opísal v knižke Cesta manažéra z pekla. Dozvedáme sa z nej, že jeho ateistické časy sa skončili, keď sa vrátil z neslávneho pobytu v USA. Potom sa mu do rúk dostala Dalajláмова knižka a štyri roky strávil štúdiom budhizmu. Dokonca na dva týždne odišiel do budhistického meditačného centra na Srí Lanke. No pri budhizme neostal. Vraj, keď sa ako-tak cítil budhistom, začal študovať taoizmus, hinduizmus a pustil sa i do Biblie. Ba chcel sa stať aj židom. Kam ho jeho duchovná výstuž zaviala, aké hodnoty vyznával, dnes vieme. Napriek tomu, že mu prischlo označenie podvodník a úžerník, sú ľudia, ktorým imponuje a radi by ho videli aj naďalej v politike. Takže nie je sám, čo v detstve nedostal nijaké duchovné základy.

V zen-budhizme sa našla aj Zuzana Čaputová. Za prezidentku SR bola teda opäť zvolená osoba bez duchovnej integrity slovenského národa. Ale mainstream, ba ani konzervatívne médiá vôbec nezaujímajú stav spoločnosti. A vôbec, zaujímajú niekoho?

Eva ZELENAYOVÁ

ISSN 0862-8823
9 770862 882007

Bytostne slovenský a zároveň moderne európsky a svetovo rozhladený a uznávaný

Milan Rastislav Štefánik: Veriť, milovať, pracovať!

Štefan ZLATOŠ – Foto: Štefan KAČENA

Rok 2019 je Rokom Milana Rastislava Štefánika. A štvrtý máj je dňom stého výročia jeho tragickej smrti. Tento deň je pamätným dňom ako výraz úcty k jednej z najväčších osobností moderných slovenských dejín. Svojou diplomatickou činnosťou sa Štefánik výrazne zaslúžil o vznik medzivojnovaj Československej republiky.

Milan Rastislav Štefánik bol jednou z najvýznamnejších osobností v novodobých dejinách Slovenska. Výrazne sa v roku 1918 spolu s Tomášom Garrigue Masarykom a Edvardom Benešom zaslúžil o vznik medzivojnovaj Československej republiky. Málokto tak výrazne ovplyvnil naše moderné dejiny, málokto bol tak bytostne slovenský a zároveň tak moderne európsky a svetovo rozhladený a uznávaný ako práve on. Bol významným politikom, astronómom, vojacom, od roka 1918 generálom francúzskej armády. Od roka 2004 je generálom Ozbrojených síl SR in memoriam.

■ VERNÝ KOREŇOM

Milan Štefánik dostal druhé meno Rastislav, aby mu po celý život pripomínalo hlboké slovenské a slovanské korene, z ktorých pochádza. Medzi jeho predkov okrem iných patrili napríklad aj Jozef Miloslav Hurban. Z rodičovského domu, z evanjelickej fary v Košariskách pri Brezovej pod Bradlom, kde sa narodil 21. júla 1880, si odniesol mravnú čistotu svojich zámerov i prostriedkov pri prekonávaní prekážok. Bol silnou osobnosťou, neobyčajne sugestívnou, hlboko veriacou, túžiacou po pravde a poznani. Svoje etické, morálne mravné krédo i lásku k svojmu národu zhrnul do troch slov: Veriť – Milovať – Pracovať.

■ SLÁVNOSŤ NA BRADLE

Počas spomienkových slávností na sté výročie úmrtia Milana Rasti-

Mohyla Milanovi Rastislavovi ŠTEFÁNIKOVI na Bradle, ktorú svojmu priateľovi po tragickej smrti vyprojetoval a postavil architekt Dušan JURKOVIČ, je citlivo zasadená do prírodného prostredia a pôsobí monumentálnym dojmom.

slava Štefánika v sobotu 4. mája preletí ponad mohylou na Bradle a Letisko Piešťany zostava lietadla štyroch krajín, ktoré sa spájajú s jeho životom a osudmi. Vzdušnú poctu generálovi vzdajú stíhacie a dopravné stroje v dvanásťčlennej zostave leteckých síl Slovenska, Českej republiky, Francúzska a Talianska. Slávnostný prelet kombinovanej zostavy pripravil Generálny štáb Ozbrojených síl SR so štátmi, v ktorých Štefánik pôsobil. Osobnosť Štefánika si pripomenula Slovenská pošta, ktorá tretieho mája 2019 vydala

známku Československé légie a M. R. Štefánik. Národná banka Slovenska už skôr vydala striebornú zberateľskú mincu v nominálnej hodnote desať eur a pamätnú mincu v nominálnej hodnote dve eurá s tematikou Milan Rastislav Štefánik – 100. výročie úmrtia.

■ ŠTEFÁNIK A MATICA

Aktuálne sté výročie tragickej smrti Milana Rastislava Štefánika si Matica slovenská pripomína nielen na matičných podujatiach, ale aj krátkym historickým dokumentom o jednej z najvý-

raznejších osobností slovenských dejín. Ten sa zamerával na pôsobenie Štefánika na politickej scéne, teda najmä na jeho neodmysliteľný prínos pre vznik prvej Československej republiky.

■ SYMBOL VYTRVALOSTI

„Bez Štefánika by sa Masaryk a Beneš len ťažko dostali do vysokých politických kruhov, kde sa v čase prvej svetovej vojny rozhodovalo o budúcej mape Európy. Sice sa jeho štátnické ambície po vzniku republiky nenaplnili, čo prekázala aj jeho tragická smrť, pre Slovákov sa stal symbolom bojovnosti a vytrvalosti,“ povedal Lukáš Krajčír zo Slovenského historického ústavu Matice slovenskej, ktorý v dokumente vysvetľuje Štefánikove politické a vojenské aktivity.

V prvej československej vláde pôsobil Štefánik ako minister vojny (1918 – 1919). Na jar 1919 na žiadosť prezidenta ČSR Tomáša Garrigua Masaryka vo funkcii ministra vojny prvej ČSR organizoval v Taliansku návrat takmer stotisíc Slovákov a Čechov domov. Súčasne ho prezident poveril vyriešiť kompetenčný spor medzi francúzskou a talianskou vojenskou misiou na našom území, ktoré mali zabezpečovať južnú hranicu Slovenska. Presne 4. mája 1919 letel M. R. Štefánik z Talianska na Slovensko. Neprežil návrat do svojej rodnej krajiny. Za dosiaľ neobjasnených okolností zahynul pri leteckej katastrofe neďaleko Ivanka pri Dunaji.

3 OTÁZKY PRE:

umelca Pavla HAJKA, poprednú osobnosť kovačického výtvarného diania

Kde nespieva kohút, niet ani ľudí

• V jednej monografii o vás jej autor pri hodnotení dominantných motívov obrazov, ktorých ste za vyše polstoročie namaľovali hádam aj dvetisíc, použil zaujímavú metaforu: Anjeli spievajú na nebi a kohúty na zemi. Vy k tomu dodávate motto: Kde nespieva kohút, niet ani ľudí!

Kohút je pre mňa silný vitálny symbol, ohlasuje zrod nového dňa, stelesňuje dva krajné životné póly, plynutie času, ale aj boj dobra so zlom, ktoré v mojich obrazoch zas predstavuje liška. Súboj kohúta a lišky bol už na mojom prvom obraze. Ten som namaľoval až po dvadsiatke...

• Teraz máte takmer o päťdesiat viac, vyučili ste sa za stolára a vo vašom kovačickom

dome vari pred tridsiatimi rokmi som sa mohol presvedčiť, že ste skutočne zručný remeselník, veď si viete urobiť všetko, čo treba. Vtedy som aj napísal, že ste sa postarali aj o svojich nasledovníkov, lebo ste otec dvoch synov a predpokladal som, že pôjdu vo vašich stopách. Chytili sa tiež palety?

Kdeže. Obaja pracujú v bratislavskom Volkswagene pri montáži automobilov!

• Taká je súčasná postać mnohých Srbov, ale aj Slovákov... Vy sa však profesionálne venujete maľovaniu; kedysi ste s kolegom Pavlom Cickom a s padinským maliarom Marci Markovom tvorili známu Kovačickú trojku, nadväzujúcu na

vašich slávnych predchodcov z prvej vlny kovačických maliarov inštinktu, ako ich nazval „objaviteľ“ Ivan Melicherčík. Nedávno ste spolu s Cickom vystavovali v prestížnej Galérii SPP v Bratislave. Pravda, bez Markova, ktorý je už v maliarskom nebi...

Moji predkovia kedysi odišli na Dolnú zem z Vidinej pri Lučenci. Slovensko je mi blízke, vystavujem a tvorím tu často. Nedávno som predstavil svoju tvorbu v Bardejove a pobudol na skvelom medzinárodnom tvorivom sympóziu v Pieňinách, ktoré už jedenásty rok v goralskej obci Lesnica organizuje Umelecká beseda slovenská.

Zhováral sa Emil SEMANCO
Foto: autor

V SNN 19/2019
SI PREČÍTAŤE

■ Pri zrode emancipačných snáh stojí Slovenské povstanie v meruôsmych rokoch
■ Jazykovedný odbor Matice slovenskej – základ modernej slovenskej jazykovedy
■ Peter COLOTKA má v novodobých dejinách Slovenska miesto popri Dubčekovi, i Husákovi

Už azda stačilo podsúvania tých „správnych“ liberálnych riešení Free Market Road Show v Bratislave

Eva ZELENAYOVÁ – Foto: ff.vse.cz

„Liberálna demokracia – základná európska hodnota – čelí kríze.“ Takýto pohľad na európsku spoločnosť tridsať rokov po páde Berlínskeho múru predstavilo hnutie Free Market Road Show na konferencii v Bratislave. Zúčastnilo sa na nej niekoľko zaujímavých hostí zo zahraničia, domácu provenienciu zastupovali predstavitelia Inštitútu ekonomických a spoločenských analýz (INESS) Richard Ďurana a Martin Vlachynský, Peter Gonda z Konzervatívneho inštitútu M. R. Štefánika a Ján Oravec zo Združenia podnikateľov Slovenska, Republikovej únie zamestnávateľov.

Treba povedať, že ak organizátori pracujú s myšlienkou liberálnej demokracie ako základnej európskej hodnoty, tak sa spreneverujú ideálu zakladateľa zjednotenej Európy Roberta Schumana. Lebo jeho odkaz znie: „Demokracia bude kresťanská alebo nebude.“ Ešte ani v deväťdesiatych rokoch minulého storočia sa v Európskej únii nič nehovorilo o liberálnej demokracii ako základnej európskej hodnote. V tom čase, keď sa Slovenská republika uchádzala o členstvo v EÚ, presadzovala sa myšlienka Európy národných štátov.

„Demokracia sa neimprovizuje,“ tvrdí Schuman, a ak s ním súhlasíme, nemôžeme akceptovať tie zmeny, ktoré za ostatných dvadsať rokov v EÚ

nastali. Veď na „sformovanie demokracie bolo treba viac ako jedno tisícročie kresťanstva v Európe“, nabáda Schuman. Slovensko teda vstupovalo do kresťanskej, konzervatívnej Európy, nie do hodnotovo vyprázdnenej spoločnosti, ako nám to dnes pred voľbami do Európskeho parlamentu chcú zástancovia liberalizmu nahovoriť.

LIBERÁLNE BALÓNIKY

Peter Gonda napriek tomu, že zastupoval Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika, prezentoval názory liberála. Vážnivo obhajoval filozofiu slobody pred životnými istotami. Inštitút dokonca má projekt na búranie

mýtov o socializme a sociálnom štáte. Akoby išlo o rovnaký status. Akoby sociálny štát bol v protirečení s kresťanskou náukou.

Svojsky sa predstavil aj Martin Vlachynský, referujúci o podnikaní v deväťdesiatych rokoch minulého storočia. Zdôraznil: „Nechodil som na Pasianky, našťastie, ani rodičia.“ V takejto skratke sa zrejme chcel dištancovať od spôsobu ekonomickej transformácie tohto obdobia. Zabudol podotknúť, že cesta transformácie bola prakticky výsledkom studenej vojny, na ktorú sme neboli pripravení. Ani personálne, ani materiálne. Prakticky nám bola vnútená Západom, a ten z nej aj

Aj títo páni a dáma chcú Slovensko vymaľované na dúhovo...

profitoval. Veď strategické podniky sa ocitli v rukách cudzích štátov a dodnes im pomáhajú zvyšovať životnú úroveň tamojšieho obyvateľstva. A netreba zabúdať, že sa našli ochotní domáci pomáhači a šírenia nezmýslov, akým bola mantra Ivana Mikloša – „štát je najhorší vlastník“, obrali Slovensko o ekonomickú základňu.

BEZBREHÁ SLOBODA?

Znovuoobjavenie slobody po tridsiatich rokoch práve tými, čo sa podieľali na zbadačovaní štátu, je prinajmenšom cynické. Podobne vystúpil Ján Oravec, ktorý varoval pred zmenami liberálnych demokracií na neli-

berálne. Poukázal na Maďarsko a Poľsko a apeloval na vládu, aby nechala podnikateľov na pokoji a neničila podniky reguláciou.

Spoluzakladateľ Center for Freedom and Prosperity Daniel J. Mitchell z USA sa obáva posunu smerom k socializmu, a to harmonizáciou daní, čo preferuje Brusel. Venoval sa aj demografii obyvateľstva, ktorá má priamy vplyv na ekonomickú slobodu. Istým odľahčením témy bolo vystúpenie Johna Funda, komentátora a analytika Fox News. Rozprával o trampotách turistov s taxíkmi v Bratislave, ktoré vytvárajú prvý dojem o krajine. A ten je pre Slovensko priam zničujúci.

Na stole v Okružlej pracovni budú strategické a ekonomické témy Slovenský premiér rokoval v Bielom dome

Ivan BROŽÍK – Foto: internet

„Predseda vlády Peter Pellegrini navštívi Spojené štáty americké. Vo Washingtone ho v piatok 3. mája 2019 v Bielom dome prijme prezident Donald Trump.“ Tak znie časť oficiálnej správy Úradu vlády SR, ktorú mali SNN k dispozícii v čase redakčnej uzávierky.

V ďalšej časti správy sa píše: „Prezident Trump a predseda vlády Pellegrini ... budú spolu hovoriť o celom spektre otázok s dôrazom na ekonomickú a obrannú spoluprácu.“

VÝZNAMNÍ INVESTORI

USA sú pre slovenských exportérov desiatym najdôležitejším trhom. Americké spoločnosti patria medzi najvýznamnejších investorov na Slovensku a zamestnávajú dvadsaťtisíc pracovníkov. V rámci obrannej spolupráce sa partneri dotknú modernizácie Ozbromených síl SR a zvyšovania obranných výdavkov v súlade so záväzkami vyplývajúcimi z členstva SR

Pozvanie na návštevu USA a rokovania do Bieleného domu sa oficiálne považujú za uznanie partnerstva a tiež dôležitosť a kvalitu pozvaného.

v Severoatlantickej aliancii“. „Cesta sa uskutočňuje pri príležitosti tridsiateho výročia zamatovej revolúcie, nášho pätnásteho výročia vstupu do Severoatlantickej aliancie, ale máme aj konkrétne témy, ktoré Slovenskú republiku bezprostredne zaujímajú. Snažím sa, aby sme našli zmenu v tom, akú podobu by mohli mať obchodné vzťahy medzi Spojenými štátmi a Európskou uniou,“ povedal ešte pred odletom do Washingtonu Peter Pellegrini. Je zástanca toho, aby sa nezvyšovali clá, ale aby sa znížili, možno až na nulu. „Aj ja si viem predstaviť nulové clá. Každé clo istým spôsobom degeneruje trhové podmienky a trhové prostredie. Je jasné, že niektoré štáty sa bránia, ale ja si myslím, že najužší spojenci – USA a Európska únia, by mali vytvárať také podmienky na vzájomný obchod, aby žiadne bariéry neboli,“ povedal po rokovaní vlády minister hospodárstva Peter Žiga.

OBRANNÁ SPOLUPRÁCA

Pokiaľ ide o aliančné záväzky, Slovensko tak ako každá iná členská krajina sa vstupom do NATO zaviaz-

zalo investovať dve percentá HDP do obrany. Na to zatiaľ ešte náš rozpočet nemá. No Slovensko začalo v posledných rokoch vynakladať na obranu čoraz viac peňazí, od USA nakupujeme aj stíhačky F-16. Predseda vlády Pellegrini by s Trumpom mohol hovoriť aj o zmluve o obrannej spolupráci, ktorú dohovára rezort diplomacie. Ministerstvo obrany vlastné rokovania zastavilo, Slovenská národná strana je proti prijatiu sto piatich miliónov dolárov na rekonštrukciu vojenských letísk od USA.

DIPLOMATICKÁ INVENTÚRA

Spomedzi slovenských politikov sa naposledy dostal do Bieleného domu bývalý premiér Robert Fico. Vo funkcii predsedu vlády ho v novembri 2013 prijal vtedajší prezident Barack Obama. Andrejovi Kiskovi ako prezidentovi sa počas jeho päť rokov trvajúceho mandátu nepodarilo podobné stretnutie vo Washingtone ani s Obomom, ani s Trumpom. Stretnutie s Georgeom Bushom mladším v Bielom dome v októbri 2008 absolvovala bývalá hlava štátu Ivan Gašparovič.

VŠIMLI SME SI

Koncom minulého týždňa slávnostne otvorili štyridsiatu sezónu v Galérii Márie Medveckej v Tvrdošine-Medvedzom v časti Pod Velingom vernisážou diel Ernesta Zmetáka zo zbierok Oravskej galérie v Dolnom Kubíne, ktorá zastrešuje aj tento pozoruhodný výstavný objekt. Milovníci umenia aj v tomto roku budú môcť obdivovať popri stálej expozícii diel národnej umelkyne Márie Medveckej počas sezóny do 6. októbra aj diela, artefakty a zbierkové predmety tohto ďalšieho skvelého umelca.

Štyridsiata sezóna so Zmetákom

Galéria Márie MEDVECKEJ sa nachádza v klasicistickej kúrii v Tvrdošine-Medvedzom a tento rok vstúpila do štyridsiatej výstavnej sezóny.

kyne v októbri 1979 v budove tvrdošinskej klasicistickej kúrie. Oravská galéria v tejto svojej vysunutej expozícii vystavuje súbor jej stoosemdesiatich obrazov a takmer deväťdesiat kresieb. Od roka 2000 sa podkrovné priestory Galérie Márie Medveckej – výstavná sieň Ateliér – využívajú aj na krátkodobé prezentácie výtvarného umenia. Na aktuálnu jubilejnú štyridsiatu sezónu pripravila dramaturgia Oravskej galérie, ktorá bola v roku 2015 galériou roka na Slovensku, zo svojich zbierok výstavu diel Ernesta Zmetáka pri príležitosti stého výročia narodenia tohto jedného z najvýznamnejších slovenských výtvarných umelcov a zberateľov umenia.

Emil SEMANCO
Foto: autor

Mária Medvecká (1914 – 1987) sa natrvalo zapísala do dejín slovenského výtvarného umenia 20. storočia nielen ako predstaviteľka realistickej maľby, ale najmä ako vnímavá pozorovateľka oravských ľudí, odpradávná pripútaných k zemi, ktorá ich živila. Galériu s jej menom otvorili pri príležitosti významného životného jubilea umelkyne.

Dánsko sa zaťalo a Gazprom musí tlačiť plyn cez Ukrajinu Severný prúd spomalili vody pri Bronholme

Niezeby sa to nečakalo, ale predsa len je to tu. Dánsko ako krajina, priamo teritoriálne zúčastnená na výstavbe severomorskej vetvy plynovodu Nord Stream 2, povedalo „zatiaľ nie“. Zaťalo sa a nevydalo súhlas na stavebné aktivity v dánskych vodách.

Ratingová, čiže hodnotiacia agentúra svetového významu so značkou Moody's dost' prekvapujúco upozornila na hrozbu zdržania výstavby plynovodu Nord Stream 2. Toto upozornenie bolo nedávno zverejnené v autorizovanej správe popredného analytika medzinárodnej ratingovej agentúry Moody's pre odvetvie ropy a zemného plynu v Rusku a v krajinách bývalého ZSSR Denisa Perevezenceva.

DÁNSKE PROBLÉMY

Dánska energetická agentúra (DEA) požiadala totiž spoločnosť Nord Stream 2 AG, čo je projektová spoločnosť plynovodu Nord Stream 2, aby analyzovala dosah plynovodu na životné prostredie vo výlučne ekonomickej zóne na juh od Bornholmu. Hlavná trasa plynovodu síce prechádza oveľa južnejšie od pobrežia ostrova, ale ešte stále je v teritoriálnych vodách Dánska. Tie sú súčasťou výlučne ekonomickej zóny Dánska. Nepriamo sa táto výzva dá vnímať aj ako želanie Dánska, aby spoločnosť, ktorá stavia Nord Stream 2, pripravila a ponúkla

ČO INÍ NEPIŠU

Budúcnosť plynovodu Severný prúd II. dočasne zahmlila požiadavka dánskych energetických orgánov ešte starostlivejšie preskúmať jeho projektové parametre a možný dosah tohto energetického nosiča na životné prostredie.

druhú alternatívnu trasu. Agentúra Moody's predpokladá, že to je pre Gazprom veľmi neprijemná situácia. Narastajú totiž riziká spojené s neskorým uvedením plynovodu do prevádzky, čo spôsobí veľké finančné straty. Posudzovanie žiadosti z Dánska môže trvať až niekoľko mesiacov. A po ňom nasleduje, ak by žiadosť bola posúdená kladne, niekoľko mesiacov samotnej výstavby. Posuny v čase určite oslabia obchodné pozície Gazpromu.

PLYN PRE UKRAJINU

Na druhej strane – bude treba riešiť nárast objemov prepravy plynu cez Ukrajinu. Pôvodné útlmové odhady desať až pätnásť miliárd kubíkov ročne sa tak zvyšujú a je celkom reálny predpoklad, že cez Ukrajinu by mohlo tiecť až päťdesiat miliárd kubíkov plynu. A to je pre Slovensko veľmi dobrá správa. Nie je bez zaujímavosti, že samotná Ukrajina chce do existujúcej plynárskej sústavy investovať obrovské zdroje.

Ján ČERNÝ

Ilustračné foto: internet

SEBAOBRAHA

Vláda schválila Zmenu Operačného programu Kvalita životného prostredia. Čo to znamená v praktickom živote občana? Dost veľa. Po schválení navrhovanej zmeny Európskou komisiou bude môcť Ministerstvo životného prostredia SR vyhlásiť výzvu na výmenu zastaraných vykurovacích zariadení na tuhé palivo v domácnostiach za kotly na zemný plyn. „Zmeny v operačnom programe pomôžu Slovensku zlepšiť kvalitu ovzdušia, posilniť ochranu vôd, zefektívniť sanáciu environmentálnych záťaží, a tým aj plniť záväzky a právne predpisy Európskej únie. Zvlášť ma teší, že budeme môcť finančne podporiť výmenu starých kotlov v domácnostiach za nové ekologické,“ informoval pri tejto príležitosti podpredseda vlády a minister životného prostredia László Sólymos.

Kotlíková dotácia

V kvalite ovzdušia má Slovensko dlhodobý problém s prekročovaním limitných hodnôt pre prachové častice. V značnej miere sa na tom vo vykurovacom období podieľajú práve domácnosti vykurované kottami na pevné palivo. Domácnosti si takto budú môcť za poskytnutú dotáciu zakúpiť nové ekologické vykurovacie zariadenia na zemný plyn. Na jeseň plánuje ministerstvo vyhlásiť výzvu na takzvanú kotlíkovú dotáciu, pričom na tento cieľ by sa vyčlenilo okolo tridsať miliónov eur.

V rámci zmeny operačného programu dôjde aj k presunu zdrojov eurofondov. Finančné prostriedky budú smerovať do posilnenia podpory dvoch oblastí. Prvou je odvádzanie a čistenie komunálnych odpadových vôd, ako aj monitorovanie vôd v chránených vodohospodárskych oblastiach s významnými zdrojmi podzemných vôd. Finančné prostriedky budú využité na budovanie kanalizácií a čistiarní odpadových vôd v obciach na Žitnom ostrove, a tým sa zabezpečí účinnejšia ochrana našej najväčšej zásobárne pitnej vody. Druhou oblasťou je zvýšenie prostriedkov, ktoré slúžia na sanáciu environmentálnych záťaží.

Po súhlase vlády musí návrh zmeny operačného programu schváliť ešte Európska komisia, ktorá má na to tri mesiace od oficiálneho predloženia návrhu.

V Českej republike platí taký zákon o ovzduší, ktorý umožňuje úradníkom kontrolovať, čím domácnosti kúria. Chcú tak zabrániť tomu, aby domácnosti vykurovali svoje obydlia nepovolenými palivami, ktoré výrazne znečisťujú ovzdušie. Navyše majú naši susedia veľmi dobre fungujúci program kotlíkových dotácií, ktorý podporuje výmenu starých neekologických kotlov na tuhé palivo.

Ján ČERNÝ

Ilustračné foto: Emil SEMANCO

Nie je hriech tieto stromy páliť v peci? Koľko sa ich stratí v kotloch na tuhé palivo?

Ján DANKO: Matica slovenská má byť mekkou Slovákov V Martine sa chcú spájať, nie rozdeľovať

Zhovárал sa: Matej MINDÁR – Foto: MsÚ

Novozvolený primátor Martina Ján DANKO vyjadril úprimný záujem o väčšiu a úprimnú spoluprácu nielen s Maticou slovenskou, ale aj s ostatnými kultúrnymi inštitúciami. V krátkom čase by chcel vytvoriť spoločný reprezentatívny orgán. Jeho hlavnou úlohou bude tieto inštitúcie spájať, nie rozdeľovať.

• Martin je historické slovenské mesto. V posledných rokoch však bojovalo s finančnými problémami vinou nútenej správy pre nedostavanie lanovky na Martiniské hole. Ako je to na tom mesto finančne teraz?

Nútená správa zabrzдила okrem veľkých investícií aj možnosť čerpať prostriedky zo štrukturálnych fondov EÚ. Mesto nemalo financie na riadny chod, čo sa odzrkadilo vo všetkých oblastiach. Preto je dnes našim cieľom postupne uvoľňovať obrovské finančné prostriedky, ktoré chceme vo veľkom investovať práve tam, kde sme počas nútenej správy nemohli.

• Vašou prioritou je výstavba novej nemocnice, ale aj výstavba práve spomínanej lanovky na Martiniské hole. V akom štádiu sú tieto dva významné projekty a kedy by mohli byť ukončené? Z hľadiska turizmu môže lanovka významne podporiť aj príjmy mesta...

V súčasnosti chceme tento projekt znovuožiť. Preverujeme, aké sú momentálne reálne náklady na realizáciu tohto projektu. Myslím si, že sa turčiansky región bez nejakej excelentnej dopravy na Martiniské hole nepohne ďalej. Jediná cesta, ako sem dostať ľudí, je ponúknuť im niečo, čo tu doteraz nebolo. Mnohí Martinčania majú problém s tým, že ideme pomáhať nejakým lyžiarskym skupinám prevádzkujúcim Martiniské hole. Vôbec tu nejde o to, aby sme revitalizovali lyžiarske stredisko. Ďaleko lukratívnejšie je letné obdobie. Podobné lokality na Slovensku, ktoré postavili takéto zariadenia, sú oveľa lukratívnejšie skôr v lete ako v zime. Takže toto je aj naša predstava. Naším zámerom je pomôcť Martinu, aby sem v lete prišlo oveľa viac turistov ako doteraz. Pokiaľ ide o výstavbu novej nemocnice už v rámci svojej predvolebnej kampane som informoval, že sa budem usilovať o jej vybudovanie. Už ako dekan Jesseniovej lekárskej fakulty Univer-

zity Komenského som na tomto projekte pracoval. Na jej výstavbu sú už zabezpečené finančné prostriedky. Bude však nevyhnutné spraviť ešte niekoľko krokov. Urobíme všetko

Strečna je každým rokom stále viac a viac nepriechodná. Tento problém donúti akúkoľvek vládu, aby sa ním intenzívne zaoberala. Martin týmto stráca. Po dokončení tunela Višňové

Mesto Martin je zákonom z roka 1994 vyhlásené za národné kultúrne centrum Slovákov, čo popri sídle našej národnej ustanovizne Matice slovenskej dokladá aj množstvo iných kultúrnych a architektonických pamiatok.

preto, aby v našom meste stála špičková moderná nemocnica.

• Pre rozvoj turčianskeho regiónu je dôležité aj dokončenie diaľničného prepojenia medzi Bratislavou a Košicami. Dnes vieme, že výstavba úseku Višňové Dubná Skala sa predĺži o niekoľko rokov...

Škoda, že tento úsek sa nepodarilo vybudovať počas predchádzajúcich vlád. Keby sa výstavba v minulosti diaľnic nezastavila, mohli sme mať tunel Višňové už dávno postavený. Ja chápem, že každá politická garnitúra mala iné záujmy. Spochybňovať to, čo predchádzajúce vlády rozbehli. Je to na škodu tohto úseku. Momentálne sme preto v patovej situácii. Výstavba tunela Višňové sa zastavila. Ale verím, že sa za nejaké tri-štyri roky konečne dokončí. Iná možnosť nie je. Cesta okolo

jeho ekonomický a najmä priemyselný potenciál bude úplne iný, ako bol doteraz. Myslím si, že znova dôjde k revitalizácii aj v priestoroch bývalých S Strojární. Pre budúcich investorov sú to veľmi atraktívne a lukratívne priestory a verím, že ku koncu, ako sa tunel bude dokončovať, ich význam a hodnota bude rásť. Táto tradičná priemyselná časť mesta má potenciál pritiahnúť najmä ľahký priemysel. S novými investíciami bude prichádzať aj nová pracovná sila z okolitých regiónov.

• Pre Turiec je takisto dôležité aj vybudovanie rýchlostnej cesty R3. V akej fáze prípravy je táto výstavba?

To je veľmi správna otázka, lebo rýchlostná cesta R3 nie je naprojektovaná Slovenskom, ale Európskou úniou. Spojenie Poľska s Maďarskom nemá ísť cez Dono-

také nejestvuje, sú to len útoky psychopátov, akí sa vyskytujú aj v kresťanskom svete.

Český sociológ Petr Hampl, známy aj ako ako protiislamský a protiimigračný aktivista, si na rozdiel od mimovládnych aktivistov myslí, že odpor ku kresťanom nie je len výlučnou záležitosťou islamských radikálov. Hovorí: „V zásade je to tak, že ak sa sta-

Demokratický Západ je mýtus!

Ludovít ŠTEVKO

nete moslimom, tak je do nejakej miery vašou povinnosťou usilovať sa o to, aby sa učeníu proroka Mohameda podriadil celý svet. A ako sám Mohamed povedal: Alah mi dáva víťazíť skrze pôsobenie strachu. Takže ide o to, šíriť strach, ukázať, že nikto nie je v bezpečí a nikam sa neschováte.“ Zdá sa však, že v Európe, hlásiacej sa k ideológii multikulturalizmu, zaváhajú podobné vyjadrenia odsúdeniahodnou islamofóbiou, ak nie priamo extrémizmom.

O tom, že súčasné prenasledovanie a vraždenie kresťanov islamskými radikálmi je jedno najhor-

ších období v histórii kresťanstva, sa nehovorí ani vo Vatikáne, a už vôbec nie v Bruseli. Namiesto toho, aby sa Európa i svet účinne bránili tomuto novovekému barbarstvu, na mnohých školách multikultúrneho Západu deti píšú slohové práce na tému, prečo je dobré vyznávať mierumilovný islam, a rodičia sú často kritizovaní mimovládnyimi organizáciami za to, že bránia

Professor Ján DANKO – súčasný primátor Martina, centra Turca

vály, ale touto trasou. Verím, že správne rozhodnutia opäť zvíťazia a R3 nebude len okrajovou záležitosťou, ale prioritou, ktorá spojí Poľsko s Maďarskom. Celý Turiec tým získa, pretože sa odbremeni doprava, ktorá ide okolo mesta a cez mesto. Táto cesta by výrazne zvýšila ekonomickú úroveň celého regiónu.

• Martin a Matica slovenská sú historicky prepojené. Ako hodnotíte spoluprácu z ostatných rokov, ktorá nebola príliš aktívna.

Je to škoda, že taká inštitúcia ako Matica slovenská dnes nie je spájaná s významom, ktorý mala v minulosti. Práve vtedy totiž znamenala pre Slovákov jednu z mála vecí, na ktorú mohli byť právom hrdí. Myslím si, že Matica si zaslúži, aby sa stala mekkou Slovákov aj naďalej.

• Plánujete vo vzťahu s Maticou slovenskou spoluprácu a komunikáciu zintenzívniť?

Za mesto Martin som pripravený, aby sa doterajšie formálne vzťahy s Maticou posunuli na úplne inú kvalitatívnu úroveň. Našou snahou je zjednotiť všetky kultúrne inštitúcie pôsobiace v Martine, ako sú Matica slovenská, Slovenská národná knižnica, Slovenské komorné divadlo, všetky múzeá a galérie, aby bojovali za rozvoj kultúry ako celok. Martin ako mesto kultúry musí globálne bojovať za rozvoj týchto inštitúcií. V krátkom čase sa chceme stretnúť s ich vedúcimi predstaviteľmi a dohodnúť sa na spoločnom akčnom programe. Postupne by sme chceli vypracovať spoločný dokument a vytvoriť reprezentatívny orgán, ktorý by tieto inštitúcie spájal, a nie rozdeľoval.

tov na Srí Lanke vedie radikálny duchovný vodca Zahrán Hašim, stojaci na čele doteraz málo známej islamistickej skupiny Tauhid Džamát (NTJ). Srílancká polícia vlní práve túto skupinu z veľkonočného masívneho útoku na kresťanské kostoly a hotely plné turistov, pri ktorých zahynulo viac ako trisťtopäťdesiat ľudí.

Úvahy o tom, že za terorizmom v Columbe sú budhisti, ku ktorým sa pridalo ako prvé aj spravodajstvo RTVS, sa ukázali ako zavádzajúce. Budhisti známi z občianskej vojny Sinhálcov proti Tanmilom v roku 1983 útočili skôr na životy a majetok moslimov, ale nie na sedempercentnú menšinu kresťanov. Dnes nie sú pochybnosti o tom, kto stojí za tragédiou na Srí Lanke. Pravda vyjde vždy najavo niekedy rýchlo ako v Kolombe, inokedy zdĺhavo ako pri zatajovaní informácií okolo požiaru Chrámu Matky Božej v Paríži. Ale vždy, skôr či neskôr sa vypomstí úmyselný a vytrvalý odpor pravdivo informovať verejnosť v záujme, aby sa nenarušila utkvela predstava o obraze „demokratického a tolerantného západného sveta“. Žiaľ, demokratický Západ je mýtus a je najvyšší čas, aby sme sa prebudili a začali identifikovať a postihovať pravých vinníkov. Aj tých, čo mlčia o vine alebo zavádzajú verejnosť.

Ivan GAŠPAROVIČ: Nová prezidentka bude musieť prijímať kompromisné rozhodnutia

Slovensko nie je mafiánsky štát

Zhovárал sa Matej MINDÁR – Foto: archív SNN, TASR, teraz.sk

Emeritný slovenský prezident Ivan GAŠPAROVIČ bol na čele Slovenska dve funkčné obdobia. Ako bývalý predseda Slovenskej národnej rady stál pri vzniku našej štátnosti. Pre Slovenské národné noviny poskytol exkluzívny rozhovor o aktuálnych otázkach domácej a európskej politiky.

• Slovensko má za sebou piatu priamu voľbu hlavy štátu. Ako hodnotíte, že slovenskí voliči si vybrali po prvý raz v ére samostatnosti za prezidenta ženu?

Ak by som to zobral od priebehu volebnej kampane, tak treba na začiatku povedať, že pani Čaputová začala kampaň ešte v roku 2017 s dobrým finančným zabezpečením. O niekoľko týždňov neskôr začal svoju kampaň aj pán Mistrík. V tomto mali náskok oproti ostatným kandidátom, ktorí začínali oveľa neskôr. To druhé, čo bol opäť náskok pred ostatnými – pán Mistrík a pani Čaputová začali spolu rokovať o tom, že v budúcnosti by sa mohli spojiť. Znamenalo to, že ten, kto bude mať priebežne lepšie výsledky, následne prevezme všetko to, čo dovtedy v kampani jeden z nich nazbieral. Bol to veľmi významný krok. Ten ďalší bol v tom, že prakticky išlo o ženu nepolitickú, angažujúcu sa v občianskych združeniach, ktoré o sebe často hovoria, že sú apolitické, ale – a to si myslím – je veľmi ďaleko od pravdy. Toto boli tri také prvé momenty. No a, samozrejme, ten najpodstatnejší a najdôležitejší (popri peniazoch) bola podpora médií. Po tom, ako sa vzdal pán Mistrík v jej prospech, médiá ju okamžite začali vykreslovať ako nestrannú političku, ktorá chce robiť politiku pre všetkých ľudí a chce odstrániť krivdy vo vzťahu k občanom. Boli to len liberálne a niekedy až populistické programy, ktoré sa v reálnom živote nedajú splniť. Začali presahovať jej postavenie, ale u ľudí získavala postupne stále väčšie a väčšie sympatie. Treba povedať aj to, že do veľkej miery ovplyvnila politickú atmosféru aj nešťastná tragédia, ktorá sa stala s novinármi a jeho snúbenicou. Ľudia sa začali deliť na „dobrých“ a „zlých“. Prevládali emócie a občan často nemal celkom reálny prehľad o skutočnostiach. Bol v rozpakoch, komu má a komu naojak nemá dôverovať. Mediá, občianske združenia a opoziční politici systematicky útočili na políciu a prokuratúru. V niečom mali pravdu, v niečom naopak nie. Sami policajti boli z toho nervózni. Dodnes stále nevieme, čo sa v skutočnosti stalo a prečo sa to stalo. Od začiatku som sa vyjadroval, že policajtom dôverujem. Im musí najviac záležať na tom, aby sa tento prípad doviedol do úspešného konca, dôkladne sa vyšetril a vyvrátila sa nedôvera, ktorá vo vzťahu k polícii pretrváva. Proti súčasnej vládnej koalícii a niektorým prezidentským kandidátom sa postavili nespokojní ľudia v uliciach, učiteľia a roľníci na traktoroch. Toto všetko napokon rozhodlo, že pani Čaputová zvíťazila v prvom kole pred ostatnými kandidátmi s veľkým náskokom. Do finále sa dostala s pánom Šefčovičom. Ten mal najväčší hendikep v tom, že svoju kampaň začal ako posledný. V jeho neprospech hralo aj to, že bol ako kandidát navrhnutý stranou Smer a bývalým premiérom Ficom. Slovenská politická sféra sa úplne rozbila. Najsilnejší zostal v tomto momente, pokiaľ ide o voľby prezidenta SR, sektor zastupujúci liberálne pravicové a ľudové strany. Tým došlo k naplneniu predstáv ľudí z ulice a obhajcov liberálnej filozofie, takže pani Čaputová vyhrala s pomerne veľkým náskokom.

• Prezidentské voľby ukázali veľkú názorovú polarizáciu slo-

venskej spoločnosti. Aké kroky môže budúci prezident SR urobiť, aby spájal, zjednotil a upokojil všetkých občanov?

V prvom rade musíme akceptovať to, že pani Čaputová bude

Ivan GAŠPAROVIČ vyznamenal štátnym vyznamenaním aj významného jazykovedca a matičiara Jána KAČALU. Je posledným prezidentom, ktorý vyznamenával skutočných vlastencov a zaslužilých osobnosti.

budúcou slovenskou prezidentkou. Sám som jej aj zagrataloval k víťazstvu napriek tomu, že nebola mojim kandidátom. Čoskoro sa stane prezidentkou a bude záležať len na nej, do akej miery bude naplňovať svoj volebný program vo vzťahu k občanom, ktorý však nebol konkrétny, skôr všeobecný – v tézach spravodlivosť, slušnosť, dobrí ľudia... Nebude to mať jednoduché. Pred voľbami v jednom rozhovore som povedal, že ten kandidát, ktorý zvíťazí a stane sa novým prezidentom, bude mať veľmi sťaženú úlohu. Slovensko je veľmi rozbité politicky a dá sa povedať, že aj sociálne. Zjednocovať politické strany, ktoré sú dnes, bohužiaľ, medzi sebou nielen politickými, ale aj fyzickými protivníkmi, bude veľmi náročné. Často môžeme počuť, ako sa poslanci napádajú medzi sebou. Spomeniem aj ten nešťastný status istého nemanovaného študenta z bratislavského gymnázia, ktorý dokonca napísal, že všetkých národovcov treba strieľať. Nad tým sa treba zamyslieť. Veď predseda patrí do portfólia, ktoré volilo pani Čaputová. Takže budúca pani prezidentka bude mať veľmi ťažkú úlohu z hľadiska zjednocovania politických strán, ale najmä občanov. No a ten druhý problém je, že dnes je Európska únia vstave, keď nevieme, čo bude zajtra. To všetko sú problémy, ktoré si budú vyžadovať silnú osobnosť so schopnosťou prijímať pozitívne kompromisné rozhodnutia.

• Neúspešný kandidát národných síl Štefan Harabin podal ústavnú sťažnosť na Ústavný súd SR. Argumentoval tým, že prvé, ale aj druhé kolo neprebehlo ústavným a zákonným spôsobom. Má ústavný súd potenciál, aby toto podanie posúdil?

Ústavný súd SR je inštitúcia, ktorá má dozerať na dodržiavanie zákonov, najmä vyplývajúcich z jednotlivých článkov Ústavy SR. Preto je veľmi dôležité, aby sa tam

dostali čestní a zodpovední ústavní sudcovia s dobrým odborným vzdelaním. To, či spĺňajú tieto kritériá, musia rozhodnúť občanmi volení poslanci NR SR spolu s prezidentom. Veľmi som privítal, keď sa

nomická spolupráca na európskej a celosvetovej úrovni s USA, Čínou, Indiou, Ruskom a ostatnými. Všetky tieto otázky v blízkej budúcnosti bude treba riešiť nielen verbálne, ale aj konkrétnymi krokmi a roz-

hodnutiami. To bude veľmi ťažké, a preto by som chcel podotknúť, že aj keď nie všetci členovia EÚ sú v NATO, harmonizácia EÚ a NATO bude potrebná najmä v oblasti ochrany a bezpečnosti.

• V tomto roku si pripomíname pätnásť výročie vstupu Slovenska do EÚ a NATO. Ako hodnotíte naše doterajšie členstvo v týchto organizáciách?

Veľmi pozitívne. Ako bývalý prezident SR som chodil na zasadnutia v rámci EÚ, ale najmä pokiaľ ide o zasadnutia NATO. Slovensko tam zohralo svoju úlohu a naplnilo zodpovednosť, ktorú z týchto členstiev malo. Áno, hovorí sa, že sme nedávali v rámci štátneho rozpočtu dve percentá HDP na obranu. Myslí si, že na Slovensko nemôže ísť v tomto smere nijaká výčitka. Ak by sme boli len my neplatiči, tak áno, ale neplnili to ani Nemci, Francúzi, dokonca nikto. V rámci našich možností sme si splnili svoju úlohu v týchto inštitúciách absolútne zodpovedne, rovnako aj v misiách.

• Súčasná vládna koalícia sa sporiť či prijať, alebo neprijať sto päť miliónov amerických dolárov na modernizáciu slovenských vojenských letísk. Ako hľadíte na túto ponuku od USA z pozície bývalého prezidenta SR?

Slovenská republika dobrovoľne vstúpila tak do Európskej únie, ako aj do NATO. Z týchto členstiev nám vyplývajú určité povinnosti, ale aj zodpovednosť. Pokiaľ ide o túto konkrétnu otázku, je to bilaterálna zmluva medzi SR a USA, ktorá je mimo NATO. Nedo- volím si jednoznačne ju hodnotiť, pretože som ju nečítal. Nevie, čo je v nej, viem len obrisy z debát. Ale môj názor je asi takýto. Odmietnuť vyše sto miliónov dolárov na úpravu našich vojenských letísk, ktoré zostanú na Slovensku, sa neodmieta. Druhá otázka

Ivan GAŠPAROVIČ bol hlavou štátu dve volebné obdobia.

je – čo za to? Američania si môžu chcieť na našom území postaviť vlastné vojenské sklady pohonných hmôt, prípadne sklady na arzenál. Nevie, ani, či by sa táto prípadná výstavba financovala z tejto ponúkanej sumy, alebo nie. Zatiaľ hovorím, že žiadna suverenita by sa nenarušila, ak by sme si naše vojenské letiská len zrekonštruovali pre naše potreby. Musíme si však položiť aj ďalšie otázky. Či v rámci tejto zmluvy by chceli Američania na našom území budovať vlastnú infraštruktúru okolo vojenských letísk? Budú ochotní americkí vojaci a ich personál rešpektovať slovenské zákony? Alebo si vymedzia nejaké teritórium, v ktorom budú platiť americké zákony? To už sú otázky, nad ktorými je potrebné sa zamyslieť. Takže z tohto hľadiska si myslím, že je správne, ak prebieha diskusia okolo toho, do akej miery môžeme na takúto zmluvu pristúpiť a kedy už nie.

• Ako bývalý predseda SNR ste boli pri vzniku samostatnej SR. Ako hodnotíte jej viac ako dvadsaťpäťročný príbeh?

To je na dlhú debatu, takže teraz iba stručne. Za roky od vzniku samostatnosti Slovensko urobilo veľmi veľké pokroky vo všetkých oblastiach. V zahraničnej politike sme sa postupne dostali do pozície, keď sme všade pozitívne vnímaní. Máme dobré meno aj napriek tomu, že dnes sa niektorí politickí predstavitelia vyjadrujú, že Slovensko je mafiánsky štát. Nie je to pravda. Áno sú tu určité nedostatky z tohto pohľadu, ale Slovensko ich rieši, a som presvedčený, že ich vyrieši. Vo všeobecnosti ľudia chcú mať pokoj, mier a chcú pracovať. Veľmi rýchlo prekonáme aj niektoré negatívne javy, ktoré viedli k nepokojom. Bude však k tomu musieť prispieť aj nová budúca vláda a nová pani prezidentka.

• Akú úlohu by mala v súčasnosti zohrať Matica slovenská?

Matica slovenská mala počas svojej existencie rôzne obdobia, keď pracovala a keď naopak nie. Dokonca istý čas nevenovala nijakú pozornosť oblastiam, ktoré boli jej výlučnou záležitosťou. Napriek tomu som presvedčený, že aj dnes musí mať svoje vyhranené postavenie vo vzťahu k slovenskej histórii a ku kultúre. Aj keď nestraňuje svoju potrebnosť, musí presne vedieť, kde a ako má pôsobiť. Veľmi rád prichádzam každý rok do Šale na matičnú súťaž Šalianky Maťko alebo do Nových Zámok na literárnu súťaž Mám rád slovenčinu..., kde svoje literárne diela prezentujú deti našich krajanov žijúcich v Srbsku, Chorvátsku, Maďarsku, Česku a na Ukrajine. Mám obrovskú radosť, keď si môžem vypočuť deti krajanov, ako krásne po slovensky recitujú a prejavujú svoje dobré znalosti o slovenskej histórii. Aj toto je jeden z krokov Matice slovenskej, ktorá by mala naše bohaté dejiny chrániť a stále pripomínať.

INZERCIA

CELONÁRODNÁ
SLÁVNOSŤ
ŠTÚR V ŠTÚROVE

ODHALENIE
PAMÄTNÍKA

ĽUDOVÍTA VELISLAVA
ŠTÚRA

12. MÁJA 2019
O 14.30 HODINE
NÁMESTIE SLOBODY, ŠTÚROVO

ZÁŠTITU PREVZALI:

PREDESDA VLÁDY SLOVENSKEJ REPUBLIKY
PETER PELLEGRINI

STAROSTKA OBCE UHROVEC
ZUZANA MÁČEKOVÁ

Organizátori

Miestny odbor
Maticy slovenskej
v Štúrove

Exkluzívni partneri

ÚRAD VLÁDY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

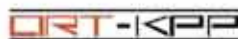
UHROVEC

Partneri

NITRIANSKY
SAMOSPRÁVNY
KRAJ

Dom Matice slovenskej
v Nitre

MÚZEUM

MODRA

Mgr. Art. Martin Pala

OZ Klub filatelistov
52-46 Močenok

Rudolf Fraňo

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ MÚZEUM
MÚZEUM ĽUDOVÍTA ŠTÚRA

Mediálni partneri

SLOVENSKÉ
NÁRODNÉ NOVINY

Viac informácií a podrobný program na: www.matica.sk

Muzikál o Márii Terézii a jej poslednej milosti hrá Nová scéna v Bratislave

Noty zo života osvietenskej panovníčky

Milan POLÁK – Snímka reproplagátu

Bratislava nemá námestie, ulicu ani sochu či aspoň pamätnú tabuľu rakúsko-uhorskej cisárovnej Márie Terézie, panovníčky ríše, v ktorej sa nachádzalo aj naše terajšie hlavné mesto a navyše v ktorom bola korunovaná ako uhorská kráľovná. Má však divadlo, ktoré nesie v titule nedávnej muzikálovej premiéry jej meno. Isteže, niekoľko desaťročí po rozpade monarchie a vzniku niekoľkých nových štátov, aj toho nášho, nebolo slušné si túto minulosť v lichotivom svetle pripomínať. Navyše na Slovensku, ktoré sa nachádzalo v uhorskej časti monarchie, kde vládol silný národnostný útlak. Roky však plynú, a tak sme čoraz prístupnejší pozrieť sa na našu minulosť s istým odstupom a najmä s nadhľadom. Dotýka sa to aj osobnosti, ktorá si tento odstup a nadhľad nesporne zaslúži. Aj preto sme premiéru muzikálu, v ktorom je hlavnou postavou Mária Terézia, privítali.

Vieme, že vo veľkej medzinárodnej koprodukcii (vrátane slovenskej účasti) vznikol nedávno aj niekoľko-dielny film o Márii Terézii a jej časoch. Časť z tohto cyklu sme už videli v televízii a jej kompletná podoba sa práve pripravuje do vysielania. Na Novej scéne sa však stretáme s pôvodným slovenským muzikálom, ktorého väčšina tvorcov sú renomovaní slovenskí umelci a divadelníci.

AUTORSKÝ RUKOPIS

Ten je spojený s režisérom, ale aj libretistom a spoluautorom piesní Dodom Gombárom, autorom hudby Ľubomírom Hornákom, spoluautorom textov piesní Mariánom Brežaním, choreografom Jánom Ševčíkom a dramaturgom Svetozárom Sprušanským. Z Čiech, kde v tomto čase režisér Gombár pôsobí (Švandovo divadlo v Prahe), priviezol si scenografičku Luciu Labajovou a kostýmovú návrhárku Hanu Knotkovú. Výsledkom spolupráce týchto hlavných tvorcov je dynamické, i keď trochu hlučné, ale hudobne svieže a najmä pohybovo nápadité predstavenie. S takmer filmovým strihom predsta-

vuje nám akcie v dvoch priestoroch: v rezidencii cisárovnej a pri mlyne v bratislavskej štvrti pod hradom – na Vydrici.

HISTORICKÉ VIZITKY

V priestore prepýchovej rezidencie vystupujú skutočné osobnosti tých čias. Všetko sa to odohráva po smrti Františka Lotrinského, manžela Márie Terézie. Popri nej tu vystupuje aj jej syn Jozef II., holandský lekár a reformátor Gerard van Swieten, gróf a poľný maršal slovenského pôvodu Andrej Hadik, veliteľ chorvátskych pandúrov barón Franz von Trenck, najobľúbenejšia dcéra Márie Terézie Mária Kristína, manželka Alberta Sasko-Tešínskeho, uhorského miestodržiteľa so sídlom na bratislavskom Hrade. Vystupuje tu aj pruský kráľ Fridrich II. (hovorili mu aj Fridrich Veľký) známy ako predstaviteľ osvietenského absolutizmu, ale aj vojak slovenského pôvodu Ladislav Škultéty-Gábriš, ktorý vrazil boju v histórii najdlhšie slúžiacim vojakom a ešte ako sedemdesiatšesťročný sa zúčastnil na vojenskej výprave do Ruska. Ten sa potom objaví aj vo

výstupoch na bratislavskej Vydrici pri scénach s druhou hlavnou postavou muzikálu – s Magdalénou, a s ľuďmi z bratislavského podhradja. Tieto scény sú už autorskou fabuláciou a s osobnosťami z rezidencie a s udalosťami, o ktorých sa tam hovorí, sú späté iba časovo. Gombár v programovom bulletine sice píše, že majú akúsi analógiu s podobným príbehom v Chorvátsku. V našom prípade, keď vydrický richtár nepochodí pri obťažovaní Magdalény, tak sa jej pomstí a zažaluje ju ako bosorku, čo by mohlo mať za následok jej odsúdenie na smrť. Mária Terézia však v duchu svojej humanistickej filozofie udelí Magdaléne milosť. Mal by to byť príklad, ktorým pri písaní libreta muzikálu chcel Gombár vzdať hold silným ženám, ktoré sú zároveň empatické k obvyčajným ľuďom. A takou vraj Mária Terézia bola.

MUZIKÁL AKO OPERETA

Muzikál ako spevoherný žáner je v istom zmysle a na pozadí moderných čias akýmsi pokračovaním operety. To znamená, že aj muzikál je zmesou hovoreného slova,

spevu, hudby a tanca. V našom prípade však zo strany inšcenátorov došlo k takmer absolútnemu sústredeniu sa len a len na melodicko-spevacku zložku. Nie je teraz reč o priam fantastických kostýmoch a filigránskej scéne ani o dynamickej choreografii. Tieto zložky však v inšcenácii tvorili skôr pozadie a kolorit. Tak v činohernej dráme či komédii, ale aj v opere či operete – a teda aj v muzikáli, divák zaujíma príbeh, chce mať postavy a ich vzťahy identifikované. Navyše, príbeh by mal vyvolať isté napätie a očakávanie záveru. To je však veľmi ťažké dosiahnuť, ak sa doslova všetky dialógy pri sprievode hlučného playbeku odspievajú. Prakticky tu chýbalo hovorené slovo. Spievaným textom sa zväčša dá rozumieť, ale naozaj len zväčša...

VYHRÁVAJÚ DECIBELY

Práve nezorientovanosť diváka v príbehu a vo vzťahoch postáv a nejasná informovanosť o tom, čo sa pred ním odohráva, ho mátie a zahmlieva mu, na čo sa pozerá. Viditeľná a nesporná bola len tá „podivnosť“ – na kostýmy, scénu a tanec. Navyše, pri spievaných replikách a dialógoch dominovali decibely. Nezachránila to ani skladateľova melodická vynachádzavosť. Žiaľ, ani

Propagačný plagát na muzikál

herecká tvorba nedomnuje. Predstavitelia jednotlivých úloh svoje postavy hrali plocho, skôr ilustrovali, ako tvorili, chýbalo im viac fantázie i psychológie. Výnimkou bola Sisa Sklovská, ktorá vytvárala postavu Márie Terézie striedmo, farbisto, hlasovo a spevácky kultivovane a herecky presne. Ale aj tak, napriek všetkým výhradám, je dobré, že muzikál o tejto osobnosti rozšíril pôvodnú slovenskú muzikálovú tvorbu a že sa našlo divadlo, ktoré pre takúto náročnú produkciu, s početným hereckým obsadením, vytvorilo priestor.

Dalimír HAJKO: Literatúra faktu Jozefa Leikerta, Veda, Bratislava 2018

Profil všestranného tvorca

KNIHA TÝŽDŇA

Musel prísť november, zmena klímy, dostatočná skúsenosť, získanie sebaistoty, aby sa Jozef LEIKERT odvážil vydať svoje prvé básnické zbierky a vlastne odvážnejšie sa pustiť aj do literatúry faktu. Podarilo sa to najmä po úspechu prvej knihy, čo bola verným plastickým obrazom ukrutných osudov mladých sympatických ľudí, znivocených zákazom vysokých škôl na území Protektorátu Čiech a Moravy po nemeckej okupácii väčšej časti republiky.

V „civilne“ sa Leikert v slobodných podmienkach postupne vypracovával na vedca, dokonca jedného z osnovateľov novej vedeckej disciplíny – kulturológie. V úlohe vedca obstál nad očakávanie – ešte relatívne mladý habilitoval na docenta kulturológie a pomerne rýchlo získal hodnosť univerzitného profesora... Aj v pozícii poetu sa mu darilo – vychádzali mu úspešné básnické zbierky, pričom s úctou treba konštatovať množstvo ich prekladov, vydání a ocenení v zahraničí. Táto sféra jeho tvorby sa už literárnovedne spracovala, vyšla o nej dokonca monografia. Jeho reportážna tvorba a rozsiahla literatúra faktu v knižnej i časopiseckej podobe však bola dosiaľ zaznamenaná len útržkovito, príležitostnými recenziami. Chýbal komplexný pohľad na už objemnú tvorbu autora. O ten sa postaral prof. Dalimír Hajko knihou Literatúra faktu Jozefa Leikerta. Filozoficky ladený literárny vedec podal celistvý a dôstojný obraz J. Leikerta a jeho tvorby v tomto literárnom druhu, takže, zdá sa, máme Leikerta kompletne pred sebou. Nie celkom. Je tu ešte Leikert organizátor, predseda Klubu spisovateľov literatúry faktu na Slovensku, čo znamená nielen kvantá povinnosti, ale najmä úsilie získať prostriedky na čo len základné jestvovanie štátom hlboko podceňovanej činnosti.

Ján ČOMAJ

NEKROLÓG

Blazena KOČTÚCHOVÁ bola prvou internou hlásateľkou televízie v Bratislave, kde pôsobila tridsať tri rokov po tom, keď vymenila prácu v rozhlase za tú pred kamerou. Jej kultivovaný prejav a výbornú slovenčinu oceňovali odborníci, televízni profesionáli, kolegyne v profesii, najmä však diváci, ktorí ju dlhé roky označovali za prvú dámu televízie.

Odišla uznávaná hlásateľka – prvá dáma televízie

Uznanie a rešpekt laickej diváckej verejnosti sprevádzali aj prestížne počty ako bola niekdajšia Cena mesta Brna a Československej televízie Zlatý krokodíl za najlepšie herecky, hlásateľský a komentátorský výkon roka, ale aj barcelonská nominácia za hlásateľský prínos v roku 1968.

Blazena Kočtúchová nebola iba reproduktorom či čítačkou cudzích textov, ale odborne na výške sa stala súčasťou mnohých osvetových a publicistických programov, vzorom i rešpektovaných radcom mladších televíznych hlásateľiek. Niektoré doslova vychovala.

Nás v Slovenských národných novinách môže tešiť skutočnosť, že bola našou vernou čitateľkou a predplatňou SNN si zachováva aj jej dcéra. Aj preto nás mimoriadne zamutíla nerevidovateľná skutočnosť, že táto výrazná osobnosť nás navždy opustila 12. apríla vo veku nedožitých 86 rokov, ktoré by oslávila 1. mája.

Česť jej pamiatke!

(se)

HUMORESKA

V 15. storočí Panna Orleánska bojovala proti zlu. Zlo sa vtedy pre Francúzov volalo Angličania. Pre Angličanov zlo bola Panna Orleánska. Zlo podľa Angličanov bolo potrestané, Jana z Arcu skončila na hranici, upálili ju. A neskôr povýšili medzi svätých, čo podľa Francúzov bolo dobré...

Tiež tu máme výzvu začať spoločne porážať zlo. Ešte sa sice nevie celkom presne, čo alebo kto zlo je, ale naše hrdinské šíky sú v bojovej pohotovosti. Aby šíky omylom nezaútočili na nesprávnu stranu, čiže na dobro, bolo by vhodné si presne stanoviť cieľ útoku.

Lenže s určením, čo je zlo a čo je dobro, boli problémy, ako vidno, už pred šesťsto rokmi. Takže skúsme krátku analýzu dobra a zla na konkrétnych príkladoch.

lyžičky jogurtu vložené do plastového téglika... pokračovanie ako pri malinách. Sklenené nádoby sa niekedy záložovali. To boli navyše náklady, pre výrobcu zlo.

Šíky proti zlu sú už v bojovej pohotovosti

Odpadové hospodárstvo je v kapitalizme dobrý biznis. Desať malín zabalených v plastovej škatuľke s veľkosťou detskej dlane, plastová škatuľka vložená do plastovej prepravky s ďalšími sto škatuľkami s plastovými preložkami, celé uložené na palete stiahnutej plastovou fóliou a plastovou páskou. Obal obalený obalom a vložený do obalu. Dve

Proti plastom a odpadom treba bojovať, je to zlo. Ktoré sme si sami vyrobili pre naše dobro. Pre majiteľov skládok je odpad dobro. Prináša peniaze.

Choroby sú zlo. Očkovanie detí je pre ich dobro. Z pohľadu revúceho napichávaného dieťaťa je to zlo. Z pohľadu matky dobro. Aj z pohľadu výrobcov očkovacích látok je očkova-

nie dobro. Prináša peniaze. Príklady analýzy dobra a zla sa končia peniazmi. Peniaze nepadajú z neba a rozprávkový oslík sa dávno dotriasol. Ako povedal

hrada. Potôčiky strát, nedoplatkov daní a odvodov strato-vých firiem sa zlejú do jednej prieprady, firmy, ktorej majiteľ sa volá Biely kôň. Priehrada sa vypustí, firma sa zruší, zlo odpláva a bývalí majitelia podvodných firiem zostávajú dobrými občanmi. Peniazky sú už v suchu. Zlo pre štát a pre tých, čo na podvod doplatili, dobro pre tiežpodnikateľov. Beztrešne nenápadne vytvorí päť miliónov nedoplatkov na odvodoch a daniach treba vedieť. S takým kapitálom sa dá ísť hoci aj do politiky. Alebo tam poslať príbuzných a priateľov. Čo je pre nich dobro. A pre nás voličov? Uvidí sa, ako povedal slepý.

Milan MIKŠ ČASNOCHA

Svätí Cyril, Metod a Gorazd žijú v nás aj vďaka Jánovi Hollému

Na stavbe Európy sú aj slovenské piliere

Text a foto: Daniela SUCHÁ

„Cyrilo-metodská úcta je hodnota, ku ktorej by sme sa mali v správnej podobe vrátiť ako k fundamentu. Na stavbe Európy je časť muriva aj naša – slovanská. Áno, pre takúto hlbšie zjednotenú Európu mala značný prínos aj Cirkev v slovanských krajinách. Zriecť sa toho znamená ľahkomyselne sa obrátiť k týmto vzácnym hodnotám i byť falšovateľom dejín. Naozaj, Slovania majú veľa spoločného aj dnes. Budme za to Bohu vďační a zodpovední!“

Jeho Eminencia Mons. Viliam JUDÁK, nitriansky biskup.

Svätý Metod odišiel do večnosti 6. apríla 885. Slávnostná spomienka pri tejto príležitosti sa uskutočnila 6. apríla 2019 vo farskom Kostole Svätého Kríža v Devíne. Slávnosť sa začala svätou omšou a kultúrno-spoločenským programom, ktorý pripravilo DEDIČSTVO OTCOV, o. z., Ordinariát ozbrojených síl a ozbrojených zborov Slovenskej republiky a Rímskokatolícky farský úrad Bratislava-Devín.

FOTORIPORT

Po privítaní hostí predsedom združenia Gabrielom Smatanom prečítala Daniela Suchá posolstvo otcov biskupov, v ktorých poukázali na jedinečnosť prvého arcibiskupa Slovákov sv. Metoda a na dôležitosť zachovania a rozvíjania dedičstva otcov v súčasných podmienkach liberálneho sveta. Duchovnú atmosféru úcty a vďaky svojim interpretačným umením umocnila huslistka Katarína Jablková. Dôstojnosť slávnosti posilnil prednesením Života Metoda vynikajúci recitátor Jozef Šimonovič, ktorý prečítal aj posolstvo otcov biskupov zo Slovenska, Islandu a USA.

DUCHOVNÉ POSOLSTVO

Hlavným celebrantom a kazateľom bol Mons. František Rábek, predseda Rady KBS pre vedu, vzdelanie a kultúru. Koncelebrovali otec Václav Kocian a otec Ján Ďurica, SJ.

Biskup František Rábek, vojenský ordinár, v homílii zdôraznil potrebu zachovať dedičstvo otcov, ktoré svojim pôsobením zanechali nášmu národu svätí solúnski bratia. Vyzdvihol potrebu žiť dôsledne podľa evanjelia, ako žil

Atmosféra spomienky na svätého Metoda v Devíne a na slovenského Homéra – básnika Jána HOLLEHO v Bratislave

svätý Metod, ktorý napriek väzneniu a nepriateľstvu vonkajšieho sveta zostal verný Kristovmu učeniu. Zostať verný Kristovi, žiť dôsledne evanjelium, nebať sa pre Krista trpieť – to je aktuálny odkaz života svätého Metoda nášmu národu do súčasnosti.

Predseda občianskeho združenia Gabriel Smatana odovzdal pánovi biskupovi Rábekovi pamätnú mincu, vyrazenu pri príležitosti 1150. výročia príchodu misie Konštantína a Metoda na Veľkú Moravu, ktorú združeniu venoval guvernér Národnej banky SR Jozef Makúch.

Na slávnosti sa zúčastnil aj Ivan Gašparovič, prezident Slovenskej republiky v rokoch 2004 – 2014, tiež zástupcovia veľvyslanectiev Bulharskej republiky, Ruskej federácie a Srbskej republiky. Nechýbali ani poslanci Národnej rady SR. Pamiatku solúnskych bratov si prítomní uctili kladením vencov pred pomníkom sv. Cyrila a sv. Metoda.

Protojerej Nikolaj Andonov zaspieval Otče náš a tropár sv. Cyrila a sv. Metoda v byzantskom nápeve. Pod-

predsedníčka občianskeho združenia Dedičstvo otcov Daniela Suchá vyzvala prítomných, aby sa rozchádzali v duchu zásad lásky a svornosti našich učiteľov zo Solúna a toto posolstvo sprostredkovali svojim rodinám, priateľom, nášmu národu a našej vlasti. Pútnikovi pozvali na uctenie si pamiatky Jána Hollého, ktorý odišiel do večnosti 14. apríla 1849 na Dobrej Vode.

SLOVENSKÉMU HOMÉROVI

Od smrti katolíckeho kňaza Jána Hollého, jedného z našich najvýznamnejších básnikov a obetavých národovcov, uplynulo 14. apríla 2019 sedemdesiat rokov. Pri tejto príležitosti bola pri pomníku Jána Hollého na Rudnayovom námestí spomienka na tohto barda slovenského národa. Program pripravilo Dedičstvo otcov, o. z., v spolupráci s Miestnym odborom Matice slovenskej v Bratislave-Starom Meste. Po hlahole zvonov spomienku uviedol modlitbou Otče náš vdp. Peter Slepčan z Katedrály sv. Martina z Tours. Herec Štefan Bučko úryvkom z eposu Cyrilo-metodiáda priblížil nielen majstrov-

ské umenie slova nášho slovenského Homéra, ale i osobnosti našich svätých solúnskych bratov. Slávnostnú reč doc. Pavla Pareničku Ján Hollý – pevec vekov dávnych prečítal Tomáš Macák z Dedičstva otcov.

Autor v ňom vyzdvihol genialitu slova i myšlienky Jána Hollého, jeho vzdelanosť, múdrosť, pracovitosť, ale i precíznosť pri prekladoch náročných textov antickej poézie. Hollého básnický génius viedol bernolákovčinu medzi jazyky krásnej literatúry a jeho dielo sa stalo prameňom inšpirácie pre nasledujúcu generáciu štúrovcov, ktorí mali Hollého v hlbokéj úcte. Spoločná činnosť katolíckej i evanjelickej inteligencie sa stala základom pri formovaní novodobého slovenského národa, pri oživovaní kresťanských a kultúrnych koreňov, ktoré čerpali z dedičstva našich otcov.

BÁSNIKÉ MAJSTROVSTVO

„Nebyť poézie, nemali by sme Jána Hollého, ale ani jemu porovnateľných Konštantína Filozofa, Andreja Sládoviča či Hviezdoslava. Ich básnické slovo a obrovské umelecké majstrovstvo sa stalo okrem literatúry aj symbolom našej národnej kultúry. Rozvíjalo slovenčinu do netušených možností. Utužovalo naše jazykové i národné povedomie. Spevňovalo kresťanskú vieru. Vyhľadalo korene slovenskej identity. Aj preto do nich svojho času nie nadarmo plnými silami vlieval životodarnú slovnú a duchovnú miazgu pevec vekov dávnych, národný bard Ján Hollý, od ktorého úmrťa dnes uplynulo sedemdesiat rokov,“ takto zakončil P. Parenička svoj pôsobivý príhovor.

Daniela Suchá potom predniesla pozdravenie a krátku úvahu prof. Evy Fordinálovej Ján Hollý žije v nás, v ktorej vyzdvihla majestátnosť Hollého diela a aktuálnosť jeho ideí aj v súčasnosti. Na záver Štefan Bučko predniesol báseň Teodora Križku Ján Hollý k sto sedemdesiatemu výročiu úmrťa.

Slávnostnú atmosféru umocnil hrou na fujaru Štefan Suchý. Účastníci na záver položili k pamätníku Jána Hollého vence vďaka a pietnu spomienku ukončili hymnickou piesňou Kto za pravdu horí.

Profesor Jaroslav CHOVANEC o štúdiu práva a právnej praxi

Beseda s budúcimi právnikmi

Peter SCHVANTNER – Foto: Veronika MATUŠKOVÁ

Mnohí stredoškólači si vyberajú právo za budúci študijný odbor na vysokej škole. Štúdium práva má však svoje nároky a prináša zaujímavé pozitívne, ale aj zložitejšie situácie. Práve o nich, ale aj o svojom životnom pôsobení ako právnika a advokáta, tvorcu o. i. Zákona o federácii z roka 1968, Ústavy SR z roka 1992, ale tiež poradcu najvyšších ústavných činiteľov a o dlho-

ročnom pôsobení univerzitného profesora prišiel študentom začiatkom apríla do priestorov Matice slovenskej v Bratislave porozprávať prof. Jaroslav Chovanec.

Hlavnou témou besedy bol historický vývoj štátprávného postavenia Slovenska, ktoré študenti môžu sčasti poznať už aj z hodín dejepisu, vďaka čomu sa mnohí prihlásili s otázkami, na ktoré dostali

kvalifikovanú odpoveď. Beseda sa dotýkala aj ústavného práva a jeho dôležitosti v rámci právneho štátu, ale v neposlednom rade aj profesijného postavenia právnika, advokáta a profesionálneho vedeckého pracovníka ako takého. Na besede sa zúčastnilo vyše dvadsať študentov z Bratislavy, Banskej Bystrice, ale aj Košíc. Profesor J. Chovanec v rámci už

neformálnej debaty spomenul aj niektoré zaujímavosti zo svojho profesijného života a mladí záujemcovia o štúdium práva si zo stretnutia odniesli nielen teoretické, ale aj praktické informácie a vedomosti. Každý jeden študent zároveň získal knihu venovanú prof. J. Chovancom.

Úspešné pokračovanie spolupráce MS a Premonštráckeho gymnázia v Košiciach

Priblížili odkaz Štefánika a Jesenského

Peter SCHVANTNER – Foto: Michal FEČO

Spolupráca Matice slovenskej a Premonštráckeho gymnázia v Košiciach má za sebou druhé úspešné pokračovanie. Po prednáške o odkaze M. R. Štefánika pre súčasnosť, ktorá sa uskutočnila v januári tohto roka, nasledovala 11. apríla opäť krátka prednáška o tejto dôležitej postave slovenských dejín, ale už aj s divadelnou scénkou.

V spolupráci s D MS v Košiciach a MO MS v Košiciach-Starom meste sa v priestoroch telocvične Premonštráckeho gymnázia opäť diskutovalo o živote a odkaze M. R. Štefánika. Nebola to náhoda – tento rok si pripomíname sto rokov od jeho tragického smrti, ktorá doteraz nie je uspokojivo objasnená. Prednášku sprevádzala aj divadelná dramatazacia v podaní Divadelného kolektívu Janka Jesenského. Scénka priblížila dôležité udalosti zo života Janka Jesenského, ktorý sa počas ruskej legionárskej anabázy stretol aj s M. R. Štefánikom.

Predseda Matice slovenskej Marián GEŠPER pri prednáške o Milanovi Rastislavovi Štefánikovi na gymnáziu v Turčiansku Teplicách

Osud bol však k nemu oveľa priaznivejší a po návrate z Ruska zastával rôzne štátne funkcie. Počas druhej svetovej vojny podporoval odbojové hnutie. Ako úplne prvému Slovákom mu udelili titul národného umelca. Zomrel v decembri v roku 1945 v Bratislave.

V neformálnej atmosfére besedy študenti pohoťovo reagovali na otázky predsedu MS Mariána Gešpera, ktorý prednášku pripravil. Veríme, že spolupráca bude úspešne napredovať a neostane to iba pri spomínaných dvoch návštevách.

MATICNÉ DEPEŠE

Spevy môjho rodu

Rusínska obroda na Slovensku, Vihorlatské múzeum v Humennom, Lubovnianske osvetové stredisko v Starej Ľubovní a Matica slovenská v spolupráci s mestami Humenné a Medzilaborce zorganizovali počas posledného marcového víkendú pätnásť ročník celoslovenského festivalu rusinských ľudových piesní Spevy môjho rodu. Na štyroch koncertoch sa predstavilo tridsaťpäť najlepších detských a mládežníckych spevákov rusinských piesní z regiónov Snina, Medzilaborce, Humenné, Prešov, Stropkov, Svidník, Bardejov a Stará Ľubovňa za sprievodu ľudovej hudby učiteľov SZUŠ Kúdlovská Humenné, Folklórneho súboru Chemlon Humenné a ďalších pozvaných muzikantov.

Slávnostná omša v Kanade

Naši krajaní v najzápadnejšej kanadskej provincii Britská Kolumbia mohli vnímať a prežívať obrady Veľkého týždňa v slovenskom Kostole sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri oveľa intenzívnejšie, keďže do tejto farnosti prišiel na obdobie veľkonočných sviatkov vysluhovať pobožnosti v rodnom jazyku slovenský kňaz Emil Králik SVD. Mnohí Slováci a Slovenky si na slávnostnú Veľkonočnú slovenskú sv. omšu obliekli aj kroje a rovnako aj na pondelkový spoločný výstup na horu Burnaby Mountain. Najbližšie sa opäť stretnú už túto nedeľu 5. mája vo farskej záhrade, kde si po bohoslužbe vypočujú vystúpenie súboru Slávik v programe od Slávika s láskou.

Ornamenty majstra Kostelničáka

Tvorbu najvýznamnejšieho slovenského ornamentistu Štefana Leonarda Kostelničáka (1900 – 1949), rodáka zo Spišskej Starej Vsi, na vyše stoštyridsiatich ukázkach jeho prác od roka 1918 do roka 1948 vystavujú po tieto dni na putovnej výstave v Dome Matice slovenskej v Žiline. Výstavu Slovenský ornament majstra Kostelničáka, čo bol majstrom umelecký pseudonym, otvorila riaditeľka D MS K. Kalanková. Expozícia uviedla kurátorka Súkromného etnografického múzea Humno v Košiciach PhDr. G. Čiasonhová, ktorá prítomným fundované priblížila nielen umelcové životné a tvorivé osudy, ale aj svoje stretnutia s týmto neprávom zaznávaným tradičným ľudovým umením.

Mali sme sokola

V Novom evanjelickom kostole na Legionárskej ul. v Bratislave v nedeľu 5. mája 2019 o 18. h uvedú literárno-hudobnú kompozíciu k stému výročiu tragického smrti gen. M. R. Štefánika pod názvom Mali sme my sokola... V programe zaznejú archívne a málo uvádzané mužské zborové skladby Štefánikovho osobného priateľa hudobného skladateľa Mikuláša Schneidra-Trnavského v podaní mužského speváckeho okteta Danubius Octet Singers pod vedením dirigenta Danielu Simandla. Literárnu časť podajú budú tvoríť ukážky zo Štefánikovej bohatej korešpondencie, úvahy a verejné prejavy M. R. Štefánika, ako aj jeho posledný list v podaní mladého slovenského herca Juraja Hrnku.

Pripravuje Emil SEMANCO

OZNAM

NEOGRAFIA, a. s., Sučianska 39A, 038 61 Martin-Priekopa
OZNÁMENIE
o konaní riadneho valného zhromaždenia

Predstavenstvo akciovej spoločnosti NEOGRAFIA, a. s., so sídlom Sučianska 39A, 038 61 Martin-Priekopa, IČO 31 597 912, zapísanej v obchodnom registri Okresného súdu Žilina v odd. Sa, vl. č. 181/L na základe uznesenia predstavenstva a v súlade s čl. VIII., ods. 6 stanov zvoláva

RIADNE VALNÉ ZHROMAŽDENIE

spoločnosti NEOGRAFIA, a. s.

so sídlom Sučianska 39A, 038 61 Martin-Priekopa, IČO 31 597 912, ktoré sa uskutoční dňa 6. júna 2019 o 13.30 hod. v závodnej jedálni v sídle spoločnosti.

PROGRAM:

- Otvorenie
- Voľba orgánov riadneho valného zhromaždenia
- Výročná správa predstavenstva o výsledkoch podnikateľskej činnosti spoločnosti za rok 2018
- Riadna individuálna účtovná závierka spoločnosti za rok 2018, návrh na usporiadanie hospodárskeho výsledku za rok 2018
- Stanovisko dozornej rady k riadnej individuálnej účtovnej závierke za rok 2018, k návrhu na usporiadanie hospodárskeho výsledku za rok 2018 a správa o činnosti dozornej rady v roku 2018
- Schválenie výročnej správy a riadnej individuálnej účtovnej závierky za rok 2018
- Schválenie návrhu na usporiadanie hospodárskeho výsledku za rok 2018
- Schválenie nadobudnutia vlastných akcií spoločnosti
- Informácia o podnikateľskom zámere na rok 2019
- Schválenie audítora na overenie účtovnej závierky za rok 2019
- Záver

Riadna individuálna účtovná závierka za rok 2018 je akcionárom k dispozícii na nahliadnutie v sídle spoločnosti (Sučianska 39A, 038 61 Martin-Priekopa), na sekretariáte generálneho riaditeľa č. dverí 201 v termíne od 6. 5. 2019.

Prezentácia akcionárov sa začne 30 minút pred začiatkom riadneho valného zhromaždenia a skončí o 13.30 hod. Akcionár je pri prezentácii povinný predložiť doklad o totožnosti. Pri zastupovaní je potrebné predložiť úradne overené splnomocnenie.

Rozhodujúcim dňom na uplatnenie práva účasti na riadnom valnom zhromaždení je 6. 6. 2019.

V Martine dňa 24. 4. 2019
Mgr. Stanislav Muntág, v. r.,
predseda predstavenstva
Mgr. Maroš Smolec, v. r.,
podpredseda predstavenstva

vydavatel.sk

SLOVAKIA ONLINE

.tasr.

Cena primátora mesta Spišská Nová Ves predsedníčke miestnych maticiarov

Poctili všestrannú angažovanosť J. Prochotskej

Rastislav ZACHER, riaditeľ D MS v Spišskej Novej Vsi

V koncertnej sieni Reduty v Spišskej Novej Vsi sa 11. apríla konalo slávnostné odovzdávanie Cien mesta Spišská Nová Ves a Cien primátora mesta. Primátor mesta Ing. Pavol Bečarik na tomto slávnostnom akte odovzdal Cenu mesta Rímskokatolíckej cirkvi, farnosť Dedinky, filiálka Stratená, a kolektívu spišskonovoveskej ZOO, ktorá si práve pripomína tridsať rokov činnosti, za rozvoj turistického ruchu v meste. Zvlášť treba vyzdvihnúť skutočnosť, že Cenou primátora ocenili aj predsedníčku MO MS v Spišskej Novej Vsi Jolanu Prochotskú za výrazný prínos pri prezentácii slovenskej literatúry, propagácii slovenského umenia a vzdelávaní mládeže v oblasti histórie mesta Spišská Nová Ves. Túto poctu tiež získali Ing. Peter Herceg zo združenia Spišiačik a Spoločnosť Bytové družstvo.

Magisterka Jolana PROCHOTSKÁ, rod. Janigová, pochádza z Dolného Kubína, ale od roka 1974 žije na Spiši. Absolvovala Pedagogickú fakultu UPJŠ v Prešove a tridsaťsedem rokov vyučovala v ZŠ Komenského Spišská Nová Ves. Počas pedagogického pôsobenia uplatňovala novátorské prístupy, v Dánsku získala certifikát pre prácu s legom (LEGO Dacta) a učebňa so zameraním na hravé získavanie vedomostí, ktorú iniciovala, funguje dodnes už štvrtstoročie.

Na čele maticného odboru v meste stojí štrnásť rokov a v činnosti MO MS sa sústreďuje na zapájanie žiakov a študentov do poznávania slovenských osobností a histórie regiónu Spiš a Spišskej Novej Vsi aj ako členka Spišského dejepisného spolku. Založila tiež Klub dôchodcov Komenského pre učiteľov seniorov. Od roka 1961 je členkou ČSČK a päť rokov pôsobila vo funkcii predsedníčky Územnej rady

Jolana PROCHOTSKÁ si Cenu mesta Spišská Nová Ves za všestrannú angažovanosť vo viacerých spoločenských organizáciách prevzala z rúk primátora mesta Ing. Pavla BEČARIKA.

Spiš, za čo ju ocenili Zlatou medailou, pričom aj sama bola daryňkou krvi. Významne sa podieľa aj na práci Jednoty dôchodcov Slovenska, ktorej je členkou pätnásť rokov, z toho dvanásť je podpredsedníčkou OO JDS. Medzi spišskonovoveskými seniormi sa venuje organizovaniu kultúrno-spoločenských podujatí zameraných na ľudovú slovesnosť, umelecké slovo, prehliadky speváckych súborov a remeselných zručností. V roku 2011 iniciovala vznik Klubu Spoločnosti M. R. Štefánika v Spišskej Novej Vsi, kde pôsobí vo funkcii podpredsedníčky.

Jolana Prochotská bola dve volebné obdobia poslankyňou Mestského zastupiteľstva v Spišskej Novej Vsi. Mnohé z týchto aktivít vykonáva dobrovoľne, neraz sponzorsky, prispieva do periodik, píše a propaguje činnosť uvedených organizácií a klubov, ktoré ju prostredníctvom svojich predstaviteľov aj navrhli na uvedené ocenenie.

V Bratislave zasadalo prezídium Matice slovenskej

Hlas Matice je hlasnejší a kvalitnejší

Text a foto: Peter SCHVANTNER

Prezídium Matice slovenskej je podľa stanov MS jedným z poradných orgánov predsedu MS. Je zložené z významných osobností slovenského kultúrneho, politického a spoločenského života. Práve preto je pre predsedu MS jedným z dôležitých poradných orgánov v jeho rozhodovaní o ďalšom fungovaní MS. Tento rok zasadalo prezídium MS v utorok 19. februára 2019 v priestoroch MS v Bratislave.

Významné osobnosti slovenského národa a oduševnení vlastenci v prezídium Matice slovenskej sa schádzajú na pravidelných rokovaniach pri riešení otázok ďalšieho fungovania MS ako poradný orgán jej predsedu.

V úvode sa prítomným prihovril predseda MS Marián Gešper. Bilancoval činnosť MS za uplynulý rok s tým, že sa výrazne zlepšila najmä prezentácia aktivít MS v celoslovenských médiách, najmä v RTVS. Prispelo k tomu najmä pozitívne smerovanie MS v minulom období a upustenie od zbytočných konfrontácií. Rovnako zdôraznil, že

sa výrazne posunul web, začal sa vydávať časopis pre členské hnutie pod názvom Hlas Matice a Slovenské národné noviny sú tiež viac pre maticiarov.

Jedným z najdôležitejších podujatí v tomto roku bude Kongres Matic slovenských národov. Na tomto kongrese sa zúčastnia nielen tieto reprezentatívne organizácie

slovenských národov, ale aj rôzne ďalšie národné slovenské inštitúcie. Samozrejme, mimoriadne dôležitými podujatiami budú aj oslava storočnice oživenia MS a oslavy storočnice vzniku jednotlivých miestnych odborov MS.

ROK KREŠTANSKEJ KULTÚRY

Predseda prezídia MS Miroslav Holečko načrtol svoj návrh Roka kresťanskej kultúry a aktív s tým spojených. Prítomní sa zhodli, že treba podporiť tieto aktivity nielen svojou prítomnosťou, ale aj aktívnou participáciou. Následne sa pokračovalo v diskusii na rôzne témy, pričom svoj príspevok predniesol aj predseda dozornej rady MS Štefan Martinkovič. Predseda MS všetkým prítomným poďakoval za ich činnosť v prospech MS a následne vyjadril nádej v ich ďalšom aktívnom prispievaní v prospech MS, ale aj v prospech slovenského národa.

ČITATEĽSKÁ SÚŤAŽ

Náš kvíz po tieto týždne orientujeme na anketu Najväčší Slovák. Medzi jej finalistami je aj Gustáv Husák. V SNN č. 14 sme sa vás pýtali, kedy sa tento Slovák stal prezidentom ČSSR? Správne odpovedali tí, ktorí napísali, že sa tak stalo v roku 1975. Spomedzi správnych odpovedí sme vyžrebovali týchto výhercov: Eva Sivuková, Kamienka; Miroslav Kriška, Liptovský Mikuláš; Marek Zelezník, Trenčín.

V minulých číslach sme sa viackrát venovali Malej vojne, čo bol rozsiahly ozbrojený konflikt medzi horthyovským Maďarskom a Slovenskom krátko po vzniku republiky v roku 1939.

• Ktoré slovenské mesto maďarské lietadlá počas tohto konfliktu barbary bombardovali?

Svoje odpovede posielajte na redakčnú adresu našej administrátorky Ľubici Rišiaňovej týždeň po vyjdení aktuálneho čísla 18.

(se)

PRIPOMÍNAME SI

4. mája

– sto rokov (1919) od dodnes nevyjasnenej tragickojej smrti generála Dr. Milana Rastislava Štefánika, Rytiera čestnej légie francúzskej armády, ministra vojny Republiky Česko-Slovenskej, národného hrdinu; zahynul s tromi talianskymi dôstojníkmi pri návrate lietadlom z Talianska do vlasti neďaleko Bratislavy

– pred päťdesiatimi rokmi, v roku 1969, sa stal predsedom vlády na Slovensku – po federálnom zriadení, profesor Peter Colotka; vo funkcii bol dvadsať rokov

5. mája

– stopäťnásť rokov od smrti maďarského spisovateľa Mórica Jáka ktorého tvorba bola značne zviazaná so Slovenskom (1825 – 1904)

6. mája

– rusínske národné orgány sa v roku 1919 prihlásili k spoločenstvu s Čechmi a so Slovákmí v spoločnom štáte; sté výročie

– Veronika Cibulková má krásnych tridsať

7. mája

– šesťstôpatďesať rokov, čo kráľ Ľudovít I. v roku 1369 schválil mestu Košice používať mestský erb

– pred tristo päťdesiatimi piatimi rokmi vyhnaní obrancovia Nitry Turkov z mesta a okolia; na Nitrianskom hrade a v jeho okolí zostalo štyristo mŕtvých tureckých bojovníkov (1664)

8. mája

– tridsaťpäť rokov od smrti literárneho vedca univ. prof. Milana Pišúta (1908 – 1984)

9. mája

– pred osemdesiatimi rokmi vznikla v Bratislave odnož mládežníckej organizácie Hitlerjugend (1939); mala pätnásťtisíc členov z radov detí karpatských Nemcov a nemeckých obyvateľov Petržalky

– pred tridsiatimi piatimi rokmi zomrel český grafik, maliar a mimoriadne plodný ilustrátor Jaroslav Vodrážka (1894 – 1984), ktorý v rokoch prvej Československej republiky pôsobil na Slovensku a aj neskôr ilustroval slovenské diela, najmä knihy pre deti

10. mája

– štyristodeväťdesiat rokov, čo sa turecký suľtán Sulejman II. v roku 1529 na čele stotísicovej armády vydal na výpravu do Uhorska, aby podporil Jána Zápoľského v zápase o uhorskú korunu s Ferdinandom Habsburským

– pred sto sedemdesiatimi rokmi sa v Skalici začal formovať nový slovenský dobrovoľnícky zbor pod vedením majora cisárskych vojsk Henricha Lewartovského; väčšina dobrovoľníkov bola z okolia Myjavy a z Moravy, do bojov zasiahli v auguste 1849

– pod číslom 3759826 americký patentový úrad zaregistroval pred sto päťdesiatimi rokmi (1904) prístroj na bezdrôtový telegrafický styk vynálezcu Jozefovi Murgašovi, dovedna mu v USA patentovali trinásť vynálezov

– pred tridsiatimi rokmi zomrel spisovateľ Dominik Tatarka (1914 – 1989), absolvent parížskej Sorbony, stredoškolský profesor, významný prozaik, burič proti tzv. konsolidácii po okupácii našej republiky v roku 1968, nedožil sa pádu režimu, proti ktorému zápasil

– žijúca legenda slovenského divadelného umenia Štefan Kvietik má osemdesiatpäť rokov.

(jč)